

Rapport 2013:9

Östraby kyrka

Arkeologisk förundersökning i samband med golvomläggning 2013

Ing-Marie Nilsson

**sydsvensk
arkeologi**

Rapport 2013:9

Östraby kyrka

Arkeologisk förundersökning i samband med golvomläggning 2013

Ing-Marie Nilsson

Fornlämningsnr: 99
Östraby 23:1, Östraby socken
Hörby kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2013 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2013:9

Omslag: Östraby kyrka. Foto: Ing-Marie Nilsson.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning och bakgrund	5
Topografi och fornlämningsituation	5
Östraby kyrka	5
Undersökningens resultat	6
Referenser	8
Administrativa uppgifter	9
Bilaga. Plan över schakt.	11

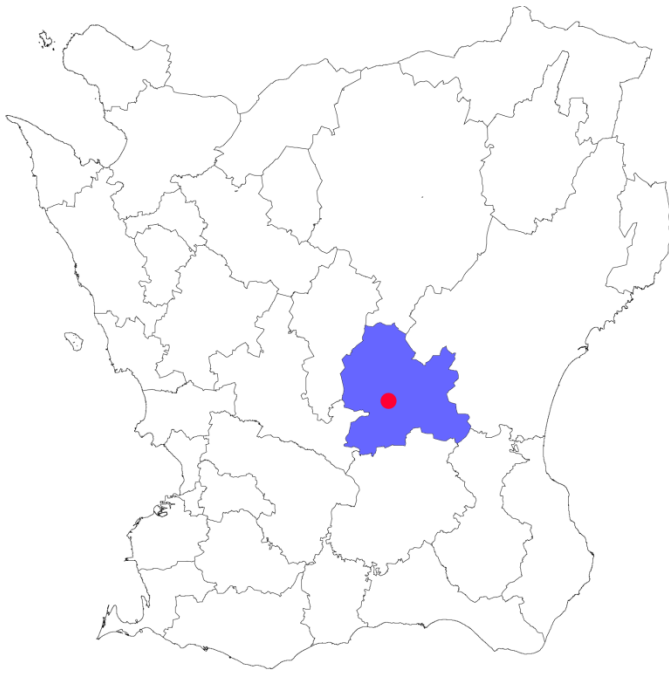

Fig. 1. Östraby i Hörby kommun, Skåne.

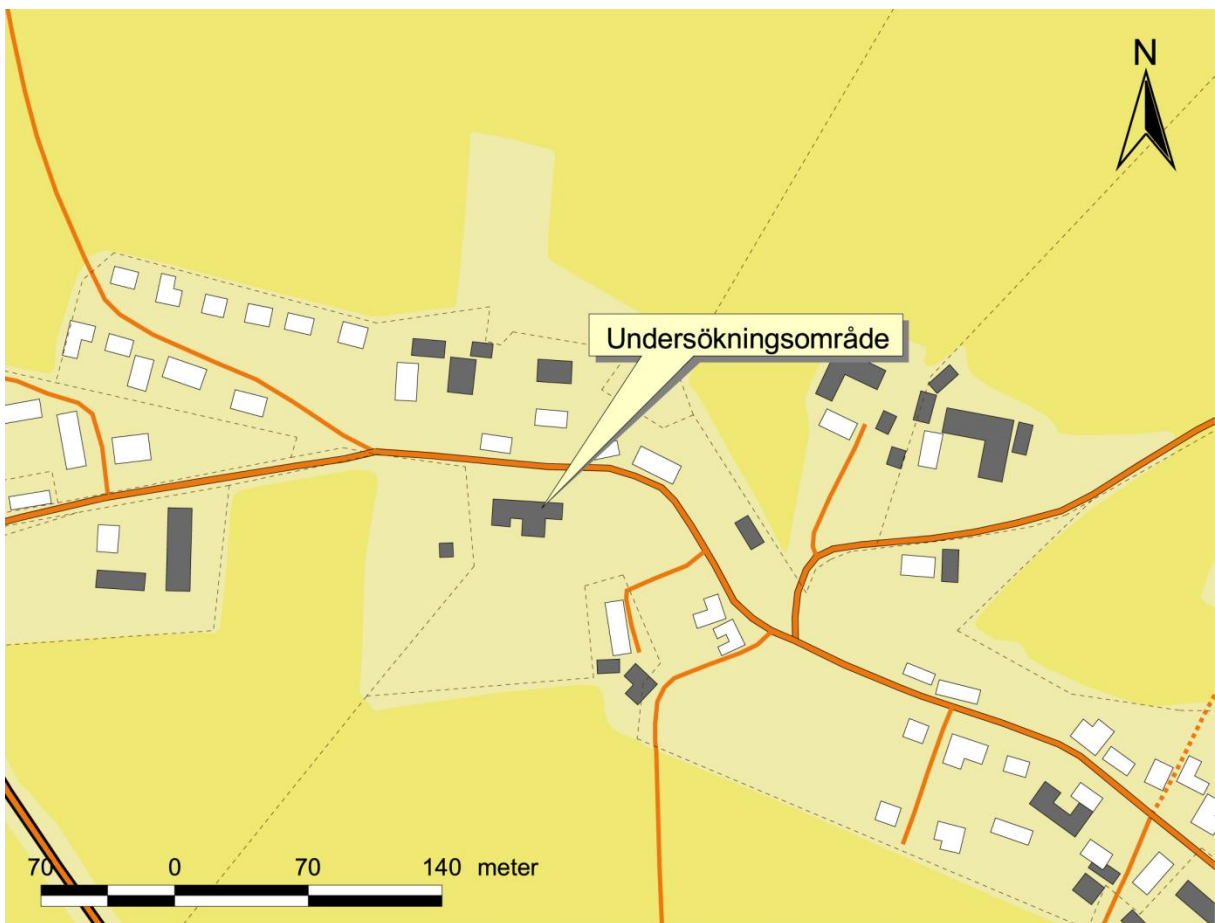

Fig. 2. Östraby kyrka i Östraby. Utdrag ur fastighetskartan, blad 2D 6d.

Sammanfattning

Sydsvensk Arkeologi AB har utfört en arkeologisk förundersökning i Östraby kyrka. Arbetena föranleddes av Västerstads församlings planer på att lägga om ett mindre parti av golvet. Vid undersökningen framkom rester av ett äldre byggnads- eller raseringsager, sannolikt från 1800-talet.

Inledning och bakgrund

Västerstads församling har för avsikt att lägga om ett parti av det befintliga trägolvet och ersätta detta med ett gjutet golv, och man har därför ansökt hos Länsstyrelsen i Skåne län om tillstånd för att göra ingrepp i en under mark dold fast fornlämning. Östraby kyrka (fastigheten Östraby 23:1) ligger inom området för Östraby gamla bytomt (fornlämningsnummer 99 i Östraby socken), och Länsstyrelsen i Skåne län beslutade därför att arbetena skulle föregås av en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 431-1706-13. Beslut 2013-01-22). Förundersökningen genomfördes den 29 januari 2013 av arkeolog Ing-Marie Nilsson från Sydsvensk Arkeologi AB.

Omläggningen av golvet innebar att det befintliga trägolvet sågades upp på en yta av 2,4 x 1,6 m, och underliggande massor togs bort. Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att bedöma huruvida det fanns golvlager, murar, gravmaterial eller andra lämningar inom det område som berördes av markarbetena.

Topografi och fornlämningsituation

Östraby ligger ca 1 mil söder om Hörby i ett svagt kuperat fullåkerslandskap. Kyrkan är placerade i den historiska bytomtens västra del. Det äldsta namnbelägget är från landeboken 1570 (uppgifter från FMIS)

Östraby kyrka

De äldsta delarna av Östraby kyrka härstammar från medeltiden. Under äldre medeltid bestod kyrkan av ett rektangulärt långhus och ett smalare kvadratisk kor med absid i öster. Under senmedeltiden utvidgades kyrkan västerut och 1663 tillfogades det kraftiga tornet väster. Den dominerande korsarmen i söder tillkom vid en ombyggnad 1836. I samband med en renovering 1891 skall kalkmålningar ha påträffats, som emellertid överkalkades strax därefter. Av medeltida inventarier bevaras en romansk dopfunt i sandsten från omkring år 1200, en Anna-självtredje-grupp från senare delen av 1400-talet samt ett krucifix från omkring 1500 (*Medeltidens bildvärld/ Östraby*). Kyrkans

storklocka skall enligt inskrift ha gjutits 1550. Östraby kyrka skall under medeltiden ha varit invigd till Sankta Margareta (Ahlenius & Kempe 1908:307f; Anselm 1947:666).

År 2011 genomförde Sydsvensk Arkeologi AB en liknande förundersökning i Östraby kyrka. Vid detta tillfälle togs ett 3,2 x 2,4 m stort och ca 0,3 m djupt schakt upp i den nordöstra delen av långhuset. Vid denna undersökning påträffades ett 0,1-0,3 m tjockt lager som tolkades som rivningsmassor som använts som nivellering. Under detta framkom ett lager med hårt packad grov sand (Kockum 2011).

Undersökningens resultat

Det nu aktuella schaktet var beläget omedelbart väster om platsen för arbetena 2011 (se bilaga 1). Det omfattade dock endast hälften så stor yta, och schaktdjupet var även betydligt grundare. Här berördes endast nivån ned till 0,20 m under nuvarande golvyta, varav 0,15 m utgjordes av en luftspalt under trägolvet. I praktiken var schaktdjupet alltså endast ca 0,05 m.

Fig. 3. Den östligaste delen av schaktet sett mot väster. Golvbjälkarna vilade i ett lager med kalkbruk och raseringsmaterial. Mellan bjälkarna var detta lager mycket kompakt och hårt packat.

När golvplankorna avlägsnats kunde det konstateras att de vilade på 0,12 m höga golvbjälkar. Dessa bjälkar låg delvis nedgrävda i ett kompakt kalkbrukshaltigt lager som även innehöll raseringsmassor bestående av småsten och mindre tegelfragment. Här fanns också små rester av puts utan färgspår. På grund av det ringa schaktdjupet kunde lagrets karaktär inte fullt ut bedömas. Lagret är dock med stor sannolikhet detsamma som påträffades vid undersökningen 2011, då det tolkades som ett raseringslager som använts för att jämna ut marknivåerna. Då endast

en del av lagret nu var framme skall denna tolkning inte ifrågasättas, men det kan noteras att överdelen var mycket hårt packad och innehöll ett betydande inslag av kalkbruk. Det är därför möjligt att lagrets övre del också skulle kunna uppfattas som ett byggnadslager. I varje fall blir åldersbedömningen densamma – lagret hör med stor sannolikhet samman med kyrkans ombyggnad på 1800-talet. Vid förundersökningen påträffades i övrigt inga lämningar.

Referenser

Formminnesregistret FMIS, Riksantikvarieämbetet. Digital resurs: <http://www.fmis.raa.se>

Medeltidens bildvärld, Digital resurs:

<http://medeltidbild.historiska.se/medeltidbild/default.asp>

Ahlenius, K. & Kempe, A. 1908. *Sverige. Geografisk, topografisk, statistisk beskrifning. D. 1, Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och Hallands län*. Stockholm.

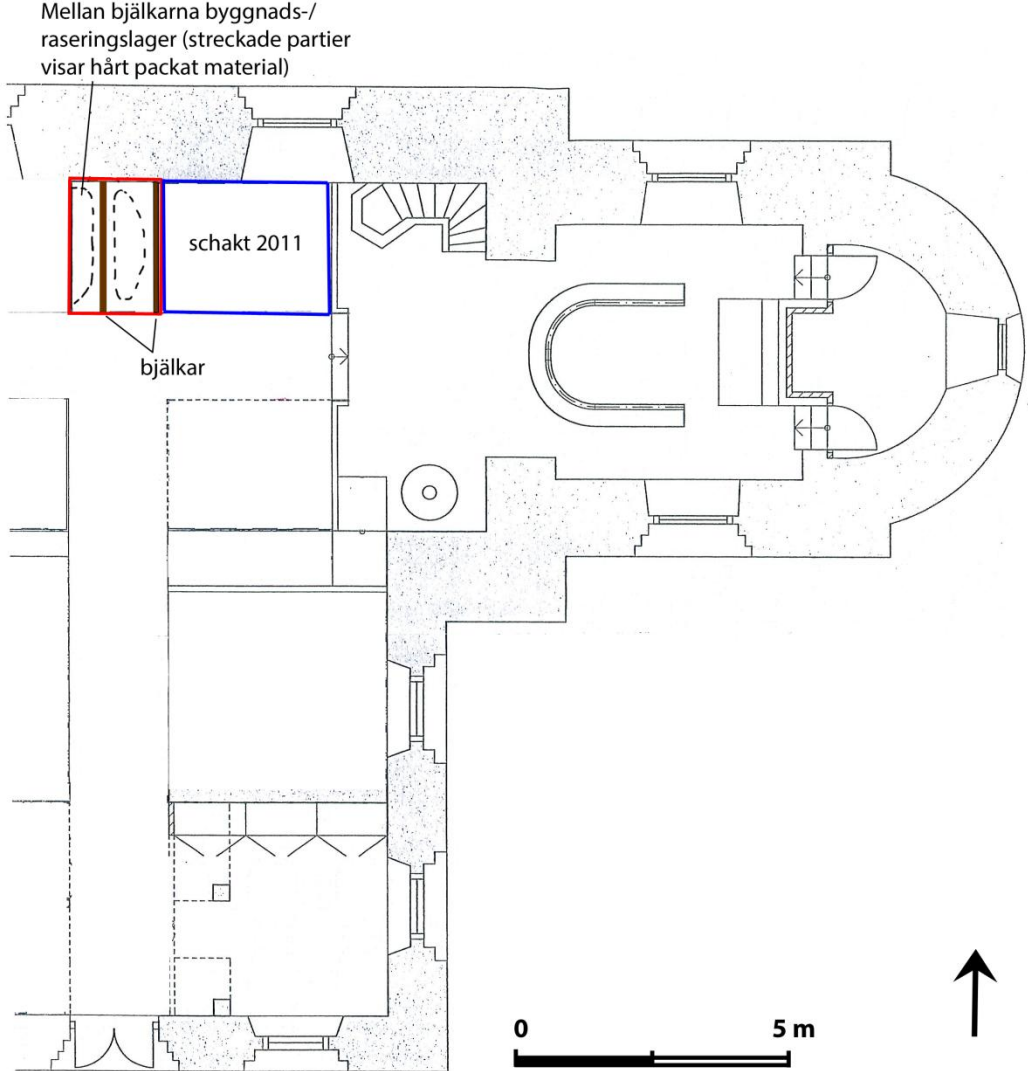
Anselm, G. 1947. *Stiftets kyrkor. Lunds stift i ord och bild*. Red. kommitté: G. Herrlin m fl. Stockholm.

Kockum, J. 2011. *Nytt golv i Östraby kyrka. Arkeologisk förundersökning 2011*. Sydsvensk arkeologi Rapport 2011:2.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	130004
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-1706-13
Datum för beslut:	2013-01-22
Projektnummer:	SA 130004
Län:	Skåne
Kommun:	Hörby
Socken:	Östraby
Fastighet:	Östraby 23:1 – Östraby kyrka
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2D 6d
Koordinatsystem:	SWEREF 99
X koordinat:	6180125
Y koordinat:	417369
Höjdsystem:	M.ö.h.
M ö.h.	128 m
Fältarbetstid:	2013-01-29
Antal arbetsdagar:	1
Antal arkeologtimmar:	4
Antal maskintimmar:	-
Exploateringsyta:	4 m ²
Undersökt yta:	4 m ²
Platschef:	Ing-Marie Nilsson
Personal:	Ing-Marie Nilsson
Projektgrupp:	-
Underkonsulter:	-
Uppdragsgivare:	Västerstads församling
Tidigare undersökningar:	2011
Fynd:	-
Dokumentationsmaterial:	Digitala fotografier, Regionmuseet i Kristianstad
Kostnader:	11 378 kr (exkl. moms)

Bilaga. Plan över schakt.

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2013

1. Bunkeflostrand 21:3, del av, Bunkeflo socken, Malmö kommun, AU 2012. Joakim Frejd.
2. Pilbladet 1 (f.d. del av Sallerup 180:36), fornlämning nr 32 i Södra Sallerups sn, Malmö kommun, FU 2012. Joakim Frejd.
3. Krokiga gatan och Åbogatan. Åhus socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
4. Norra Sandby ödekyrkogård. Sandby 68:1, Norra Sandby socken, Hässleholms kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
5. Bollerups säteri 3:5, fornlämning 13, Bollerups sn, Tomelilla kn. FU 2012. Per Sarnäs.
6. Bäckaskog 1:17, Kiaby sn, Kristianstad kn. FU 2011. Tony Björk.
7. Tjörneröd och Högestad. Arkeologisk inventering och kulturmiljövärdering för vindbruksparker. Del Tjörneröd. 2013. Bertil Helgesson.
8. Tjörneröd och Högestad. Arkeologisk inventering och kulturmiljövärdering för vindbruksparker. Del Högestad. 2013. Bertil Helgesson.
9. Östraby kyrka. Arkeologisk förundersökning i samband med golvomläggning 2013. Ing-Marie Nilsson.